

Kiestingin tiellä

VIERAANA LOUHESSA V:
JOUNI ALAVUOTUNKI

Matkamme Louheen pahlautti mieleen muutamia kertomuksia, joita olin kuullut suomalaisten sotatoimista tuolla alueella vajaa viisikymmentä vuotta sitten. Joitakin aikoja sitten nimittäin, tapasin erään nykyisin jo ikääntyneen kuusamolaisen miehen, joka kertoi sodan aikana palvelleensa isäni johtamassa ryhmässä Kiestingin suunnalla.

Vastaanotto Kiestingissä ei kuulema ollut erityisen ystävällinen. Polkupyörillä etenevää ryhmää johtaneelta isältäni oli ammuttu poikki pyörän satulan kannatinputki.

Meidän matkamme Kiestinkiin ystävyyskunnan viettämä Zapkon ja oppaanamme toimineen kiestinkiläissyntyisen nuoren neidin **Zoja Prokofjevan** kanssa nousimme Louhen piirineuvoston käytössä olevaan Volgaan ja lähdimme taistamaan Louhen ja Kiestingin välistä, runsaan kuudenkymmenen kilometrin mittaista matkaa.

Samaa reittiä päinvastaiseen suuntaan olivat suomalaiset ja saksalaiset sotavoimat turhaan yrittäneet edetä syksyllä 1941 päämääränään Louhen valloitus ja Muurmannin radan katkaiseminen.

Sodan muistomerkkejä

Aivan Louhen keskustassa sijaitsee sodassa kaatuneille sankarivainajille hiljan rakennettu muistomerkki. Vanhempi sankarivainajien hautausmaa on Louhen ja Kiestingin puolivälissä sijaitsevassa Mäntykylässä. Sinne on haudattu 5,000 Kiestingin suunnan taisteluissa kaatunutta neuvostosotilasta.

Aivan tien varrella sijaitseva hautausmaata hallitsee runsaat viisi metriä korkea, betonijalustalle sijoitettu sotilasta esittävä muistopatsas konetuliase kädessään. Moiniin yksittäisiin muistopatsaisiin oli venäläisen tavan mukaisesti kiinnitetty vainajan kuva: havaitsimme heidän olleen kuollessaan enimmäkseen parinkymmenen ikäisiä nuorukaisia.

Hautausmaan etelälaidalla oli yksi aivan uusi muistomerkki, jonka juurelle oli asetettu tuoreita valkoisia kukkia. Meille kerrottiin sen pystytetyn vasta tänä kesänä metsästä löydettyjen 84 neuvostosotilaiden muistoksi. Koulupojat olivat metsässä

kuukiessaan havainneet ruumiiden jäännökset ja sotilaiden henkilöllisyys oli kyetty selvittämään säilyneiden tuntolevyjen perusteella. Saimme kuulla, että muistotilaisuus heidän kunniakseen järjestetään 14. syyskuuta.

Kiestingin motti

Mäntykylään saakka suomalaiset ja saksalaiset hyökkääjät eivät koskaan päässeet. Muutamia kilometrejä sieltä länteen sijaitsee paikka, jonne hyökkäys pysäytettiin. Sinne on sijoitettu muistomerkki, tien eteläpuolelle massiivinen betoniin valettu suuntaustykki.

Näillä seuduilla oli syksyllä 1941 Kiestingin motti, johon neuvostojoukot saarsivat suomalaiset hyökkääjät ja jonne moni kuusamolainenkin nuorukainen jäi makamaan.

Ennen Louheen lähtöä minulla oli tilaisuus haastatella kahta Kiestingin taisteluissa mukana ollutta miestä, **Tauno Kainulaista** ja Reino Seitosta, jotka nykyisin asuvat Juuassa.

Kainulainen muisti tarkoin sotaretken vaiheet, hyök-

käyksen rajalta tietömän taidon halki Sohjanaan, missä neuvostojoukkojen vastarinta ensimmäisen kerran alkoi.

Sieltä johti leveä tie Kiestinkiin, jonka vallattuaan suomalaiset lähtivät etenevään rautatietä hyväksi käyttäen kohti Louhea. Neuvostojoukot pitivät hallussaan samaan suuntaan kulkevaa maantietä ja saivat etenevät suomalaiset saarroksen. Kainulainen itse haavoittui saarrostusvaiheessa ja hänet kuljetettiin resiniällä rataa pitkin pois. Sotasairaalaan tuli sittemmin haavoittuneita viiden minuutin välein, hän kertaili mielikuviaan motti-taisteluista, joka oli suomalaisille kaikkein raskaimpia koko sodassa.

Kainulainen luovutti käyttööni myös valokuvia sotaretkeltään. Yksi niistä oli kuva Kiestingin länsipuolella sijainneesta saksalaisten hautausmaasta, jonne kaatuneet haudattiin täysissä varusteissa. Kummuille pystytettiin koivinen vinoristi, johon asetettiin kaatuneen kypärä.

Valentin Hrebtovilla puheena olevasta hautausmaasta. Itse Kiestinkiin 50-luvulla muutaneena hän ei ollut hautausmaata nähnyt, mutta mainitsi kuulleensa siitä kertomuksia.

Katsoessaan kuvaa saksalaisten ja suomalaisten syksyllä 1941 rakentamasta Sohjanajoen sillasta, jonka molemmissa päässä hulmusi siniristi- ja hakaristilippu, hän kertoi saksalaisten perääntymisestä tuhonneen sillan. Silta-arkkujen hän kuitenkin kertoi olevan vieläkin paikallaan. Arkkujen suojiss oles-

Muistopatsas Mäntykylän hautausmaalla.

keli aikaisemmin suuria lohja, hän muisteli.

Sen jälkeen kun Tuoppajärveä ja Pääjärveä ryhdyttiin säännöstelemään Kuman koskessa sijaitsevan voimalaitoksen vuoksi, lohja ei ole esiintynyt, innokkaaksi kalamieheksi osoittautunut Hrebtov valitti.

Uudet toiveet

Näin on sodan katkeruus häipynyt rajan molemmin puolen ja muuttunut haila-

koiksi muistikuviksi menneitä ajoilta.

Valentin Hrebtov ketroi Kiestingin kyläneuvostossa juuri keskustellun Nuorusen yhteistyöhankkeesta. Hän mainitsi kyläneuvoston kannattaneen Nuorusen rakentamista laskettelukäyttöön ja Paanajärven alueen muuttamista retkeilijöille tarkoitetuksi kansainväliseksi luonnonpuistoksi.

Nuorusen rakentamiseen liittyen saimme kuulla käsityksen, johon Louhen alueella kuulema yleisesti uskotaan - että ellei Nuorusen seutua muutoin saada taloudellisesti tuottavaan käyttöön, sieltä tullaan hakkaamaan metsät lähitulevaisuudessa.

Rajan mahdolliseen avautumiseen ja kaikkinaisen kanssakäymisen vilkastumiseen suomalaisten kanssa Hrebtov suhtautui suurin odotuksin, samoin kuin kaikki loulalaiset, joiden kanssa oli asiasta puhetta.

Mieleissäni kuitenkin viivähtivät vanhat sotamuistot ja jäin pohdiskelemaan Kiestingin suunnan stradegista merkitystä nykypäivän Neuvostoliitolle. Muurmannin rata on edelleen vanhalla paikallaan ja kun konkreettisia päätöksiä ystävyyskuntien yhteistyömuodoista tullaan tekemään, monen sotilaiden katset tulevat varmuudella kohdistumaan alueen karttaan. Eräs yhteistyöhankkeiden aloittamisen avainkysymyksiä lienee se, uskovatko asioista päättävät neuvostoviranomaiset taloudellisen ja kulttuurisen yhteistyön siunauksiin vai kalvaako heidän mieltään pelko muutoksista sotilaallisesti tärkeällä alueella.

Saksalaisten sotilaiden hautausmaa Kiestingissä sodan aikana. Kuvan omistaa Tauno Kainulainen.